DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)
den 11 juni 1998 *

I mål C-275/96,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget, från Kammarrätten i Sundsvall, att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Anne Kuusijärvi

och

Riksförsäkringsverket,

angående tolkningen av flera bestämmelser i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, och i rådets förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71, i deras ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 (EGT L 230, s. 6; svensk specialutgåva, område 5, volym 3, s. 13) och i deras ändrade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2195/91 av den 25 juni 1991 (EGT L 206, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 5, s. 46),

meddelar

* Rättegångsspråk: svenska.

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden H. Ragnemalm och domarna R. Schintgen (referent), G. F. Mancini, J. L. Murray och G. Hirsch,

generaladvokat: F. G. Jacobs,
justitiesekreterare: biträdande justitiesekreteraren H. von Holstein,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Riksförsäkringsverket, genom socialförsäkringsombudet H. Almström, Riksförsäkringsverket,

— Sveriges regering, genom departementsrådet E. Brattgård, Utrikesdepartementet, i egenskap av ombud,

— Nederländernas regering, genom juridiske rådgivaren J. G. Lammers, i egenskap av ombud,

— Finlands regering, genom statsombudet H. Rotkirch, chef vid utrikesministeriets rättsavdelning, i egenskap av ombud,

— Norges regering, genom enhetschefen A. Rygnestad, utrikesdepartementet, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom juridiske rådgivaren P. Hillenkamp och K. Simonsson, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 6 november 1997 av: Riksförsäkringsverket, företrätt av advokaterna A. M. Stenberg och I. Andersson, Stockholm, Sveriges regering, företrädd av E. Brattgård, Nederländernas regering, företrädd av biträdande juridiske rådgivaren M. Fierstra, utrikesministeriet, i egenskap av ombud, Finlands regering, företrädd av juridiske rådgivaren T. Pynnä, utrikesministeriet, i egenskap av ombud, och kommissionen, företrädd av K. Simonsson,

och efter att den 16 december 1997 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Kammarrätten i Sundsvall har genom beslut av den 6 augusti 1996, som inkom till domstolen den 14 augusti samma år, begärt att domstolen enligt artikel 177 i EG-fördraget skall meddela ett förhandsavgörande avseende tre frågor om tolkningen av flera bestämmelser i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, och i rådets förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71, i deras ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 (EGT L 230, s. 6; svensk specialutgåva, område 5, volym 3, s. 13) och i deras ändrade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2195/91 av den 25 juni 1991 (EGT L 206, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 5, s. 46).

2 Dessa frågor har uppkommit i en tvist mellan finska medborgaren Anne Kuusijärvi och Riksförsäkringsverket beträffande hennes rätt att fortsätta uppbära socialför-

säkringsförmåner enligt svensk lagstiftning även efter det att hon flyttat till Finland utan att vara yrkesverksam där.

3 Anne Kuusijärvi arbetade i Sverige under elva månader, med sista arbetsdag den 10 februari 1993. Därefter uppbar hon arbetslöshetsersättning till och med den 1 februari 1994, då hon födde barn. Därvid beviljades hon barnbidrag enligt svensk lagstiftning samt utbetalning av den förmån som utges med anledning av ett barns födelse och som kallas föräldrapenning, vilken regleras i kapitel 4 i lag (1962: 381) om allmän försäkring (nedan kallad AFL).

4 Enligt bestämmelserna i kapitel 4 i denna lag har en förälder rätt till föräldrapenning med anledning av ett barns födelse under högst 450 dagar, att utges till dess barnet fyller åtta år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret, under förutsättning att föräldern har varit inskriven hos allmän försäkringskassa under minst 180 på varandra följande dagar före den tidpunkt då förmånen betalas ut för första gången.

5 Av yttrandet från den svenska regeringen framgår att denna, vid tidpunkten för ikraftträdandet av avtalet om det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EGT L 1, 1994, s. 1; svensk specialutgåva, område 2, volym 11, s. 37) den 1 januari 1994, varvid förordning nr 1408/71 blev tillämplig i Sverige, i enlighet med artikel 5 i denna förordning angav denna förmån som en moderskapsförmån.

6 Den 24 maj 1994 kontaktade Anne Kuusijärvi den försäkringskassa där hon var inskriven och meddelade att hon avsåg att flytta till Finland och frågade samtidigt om hon skulle få fortsätta att uppbära föräldrapenning efter flytten. Anne Kuusijärvi avflyttade den 1 juli 1994 till Finland, utan att börja arbeta där.

7 Anne Kuusijärvis begäran om beviljande av fortsatt utbetalning av svensk föräldrapenning efter flytten till Finland avslogs av Norrbottens läns allmänna försäkringskassa, med motiveringen att hon hade utvandrat från Sverige till Finland den 1 juli 1994 och avregistrerats från svensk försäkringskassa den 2 juli 1994.

8 Enligt 1 kap 3 § AFL är försäkrade dels svenska medborgare, dels personer som utan att vara svenska medborgare är bosatta i riket. En försäkrad som lämnar Sverige skall fortfarande anses vara bosatt i riket, om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst ett år.

9 Enligt 1 kap 4 § AFL gäller att från och med den månad varunder försäkrad enligt lagen uppnår sexton års ålder skall han, om han är bosatt i riket, vara inskriven hos allmän försäkringskassa, och enligt 5 § gäller att allmän försäkringskassa skall avföra en försäkrad från sitt register över inskrivna försäkrade så snart kassan fått kännedom om att personen inte längre skall vara inskriven hos kassan.

10 Vad beträffar kravet på bosättning inom Sveriges territorium anges i Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1985: 16) om inskrivning och avregistrering hos allmän försäkringskassa, att en person skall anses vara bosatt i Sverige, om han har sitt egentliga hemvist i landet, om han kommer till Sverige med avsikt att vistas där stadigvarande eller om han har för avsikt att vistas i Sverige under en begränsad tid, om anledningen till vistelsen är förvärvsarbete eller studier och vistelsen är avsedd att vara mer än ett år. En person som har rätt till förmåner enligt svensk lagstiftning med stöd av förordning nr 1408/71 skall dessutom anses bosatt i Sverige så länge han har rätt till sådana förmåner, även om han inte uppfyller de ovannämnda villkoren för bosättning.

11 I Riksförsäkringsverkets föreskrifter anges även att om den försäkrade flyttar till ett annat nordiskt land med avsikten att vistas där i mer än ett år, skall han avregistreras från försäkringskassan från och med den dag han avregistreras från folkbokföringen i Sverige. När en person som omfattas av förordning nr 1408/71 beger sig till en annan medlemsstat, gäller dock att han skall avregistreras från försäkringskassan så snart han enligt förordningen omfattas av lagstiftningen i det landet, även om vistelsen i det andra landet inom EU avser kortare tid än ett år.

12 Anne Kuusijärvis överklagande till länsrätten i Norrbottens län beträffande dels beslutet att inte bevilja henne fortsatt utbetalning av den omtvistade förmånen efter flytten till Finland, dels hennes avregistrering från den svenska försäkringskassan avslogs, varför hon överklagade till kammarrätten i Sundsvall.

13 I denna instans åberopade Anne Kuusijärvi artikel 22.1 b ii i förordning nr 1408/71, som har följande lydelse:

"1. En anställd eller egenföretagare som uppfyller villkoren i den behöriga statens lagstiftning för att få förmåner, i förekommande fall med beaktande av bestämmelserna i artikel 18, och:

...

b) som, efter att ha fått rätt till förmåner på den behöriga institutionens bekostnad, får tillstånd av denna institution att återvända till den medlemsstats territorium där han är bosatt eller att flytta till en annan medlemsstats territorium

...

har rätt till följande förmåner:

...

ii) Kontantförmåner som utges av den behöriga institutionen enligt bestämmelserna i den lagstiftning som denna institution tillämpar..."

14 Anne Kuusijärvi gjorde gällande att hon enligt denna bestämmelse vid moderskap hade rätt till fortsatta kontantförmåner i form av föräldrapenning även efter sin flytt till Finland och under de antal dagar som sådan rätt föreligger för i Sverige bosatta personer.

15 Riksförsäkringsverket, som i egenskap av offentligrättsligt organ är motpart i kammarrätten, har gjort gällande att Anne Kuusijärvis rätt till föräldrapenning enligt svensk lagstiftning har upphört i och med att hon efter avflyttningen till Finland inte uppfyller kravet på bosättning i Sverige, och svensk lagstiftning är därmed inte längre tillämplig på henne.

16 Riksförsäkringsverket har i detta avseende hänvisat till dels artikel 13.2 f i förordning nr 1408/71, som infördes genom förordning nr 2195/91, vari föreskrivs att "[d]en för vilken lagstiftningen i en medlemsstat upphör att gälla utan att lagstiftningen i en annan medlemsstat blir tillämplig på honom enligt någon av reglerna i föregående punkter eller enligt något undantag eller någon särskild bestämmelse i

artikel 14—17 skall omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat inom vars territorium han är bosatt uteslutande enligt bestämmelserna i denna lagstiftning", dels artikel 10b i förordning nr 574/72, som också infördes genom förordning nr 2195/91, enligt vilken "[d]en dag och de villkor då lagstiftningen i en medlemsstat upphör att gälla för en person som avses i förordningens artikel 13.2 f skall fastställas enligt denna lagstiftning".

17 Den nationella domstolen, som har gjort bedömningen att det för avgörandet av tvisten vid den domstolen är nödvändigt att tolka vissa bestämmelser i förordningarna nr 1408/71 och nr 574/72, har vilandeförklarat målet och hänskjutit följande frågor till domstolen:

"1. Gäller över huvud taget förordning (EEG) nr 1408/71 för en person som före det att förordningen blev tillämplig i Sverige flyttade från Finland till Sverige och tog arbete här men som när förordningen trädde i kraft i Sverige inte var anställd för arbete inom svenskt territorium och som inte heller som arbetslös begett sig hit, efter det att förordningen blivit gällande i Sverige, utan endast vistades här vid denna tidpunkt som arbetslös, efter en tidigare anställningsperiod, och därvid uppbar svensk arbetslöshetsersättning? Det vill säga kan en person med denna bakgrund göra gällande att hon eller han efter den 1 januari 1994, på grundval av bestämmelserna i förordning (EEG) nr 1408/71, omfattas av lagstiftningen i Sverige när det gäller rätt till svenska socialförsäkringsförmåner i form av föräldrapenning?

Om denna fråga besvaras jakande önskas svar även på följande frågeställningar.

2. Skall artikel 13.2 f i förordning (EEG) nr 1408/71 jämförd med artikel 10 b i förordning (EEG) nr 574/72 förstås så att en medlemsstat är oförhindrad att

införa villkor om bosättning i landet för att en person, som upphört att arbeta där, när det gäller kontantförmåner vid moderskap fortfarande skall omfattas av det landets lagstiftning?

3. Skall artikel 22 i förordning (EEG) nr 1408/71 förstås så att om en person börjat uppbära kontantförmåner vid moderskap i en behörig stat så har den personen, under de förutsättningar i övrigt som gäller enligt nämnda artikel, fortsatt rätt till dessa kontantförmåner vid flyttning till annat medlemsland endast under förutsättning att personen i fråga uppfyller samtliga bestämmelser i den lagstiftning som det behöriga landet tillämpar, det vill säga även ett i dessa bestämmelser ingående krav på bosättning i landet, eller skall artikel 22 tolkas så att denna rätt finns så länge personen i fråga uppfyller alla andra villkor i den nationella lagstiftningen i avflyttningslandet utom ett bosättningskrav?"

Den första frågan

18 Genom sin första fråga önskar den nationella domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida förordning nr 1408/71 är tillämplig på en person som vid ikraftträdandet av denna förordning i en medlemsstat vistades där som arbetslös efter en tidigare anställningsperiod och därvid uppbar arbetslöshetsersättning enligt socialförsäkringssystemet i denna medlemsstat.

19 Den personkrets på vilken förordning nr 1408/71 är tillämplig definieras i dess artikel 2. Enligt artikel 2.1 gäller denna förordning anställda och egenföretagare som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater.

20 Begreppen "anställd" och "egenföretagare" som används i artikel 2.1 i förordning nr 1408/71 definieras i artikel 1 a. De avser varje person som inom ramen för ett av de system för social trygghet som nämns i artikel 1 a är försäkrad mot de risker och på de villkor som anges i den bestämmelsen (se dom av den 3 maj 1990 i mål C-2/89, Kits van Heijningen, REG 1990, s. I-1755, punkt 9, och av den 30 januari 1997 i förenade målen C-4/95 och C-5/95, Stöber och Piosa Pereira, REG 1997, s. I-511, punkt 27).

21 Såsom domstolen har slagit fast bland annat i dom av den 12 maj 1998 i mål C-85/96, Martínez Sala (REG 1998, s. I-2691, punkt 36), är således en person arbetstagare i den mening som avses i förordning nr 1408/71 då han är obligatoriskt eller frivilligt försäkrad, om så bara mot en enda risk, enligt ett allmänt eller särskilt system för social trygghet som anges i artikel 1 a i förordning nr 1408/71, oavsett om ett anställningsförhållande föreligger.

22 Detta är helt visst fallet beträffande en person som är arbetslös i en medlemsstat och som där uppbär arbetslöshetsersättning enligt lagstiftningen i den medlemsstaten.

23 Det förhållandet att denna person redan var arbetslös vid tidpunkten för ikraftträdandet av förordning nr 1408/71 i medlemsstaten i fråga och uppbar arbetslöshetsersättning på grund av en tidigare anställningsperiod medför inte att personen faller utanför den personkrets som omfattas av förordningens tillämpningsområde.

24 Det föreskrivs i själva verket uttryckligen i artikel 94.3 i förordning nr 1408/71 att rätt till förmåner enligt denna förordning skall förvärvas även om rätten hänför sig till ett försäkringsfall som inträffade före den dag då förordningen började gälla inom den berörda medlemsstatens territorium.

25 På samma sätt föreskrivs i artikel 94.2 i förordning nr 1408/71 att alla försäkringsperioder, och i förekommande fall alla anställnings- eller bosättningsperioder som har fullgjorts enligt en medlemsstats lagstiftning före den dag då förordningen började gälla inom denna medlemsstats territorium, skall beaktas vid fastställande av rätt till förmåner enligt denna förordning.

26 Mot bakgrund av vad ovan anförts skall den första frågan besvaras på så sätt, att förordning nr 1408/71 är tillämplig på en person som vid ikraftträdandet av denna förordning i en medlemsstat vistades där som arbetslös efter en tidigare anställningsperiod och därvid uppbar arbetslöshetsersättning enligt systemet för social trygghet i denna medlemsstat.

Den andra frågan

27 Genom sin andra fråga önskar den nationella domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida artikel 13.2 f i förordning nr 1408/71, som införts genom förordning nr 2195/91, hindrar att en medlemsstats lagstiftning uppställer ett krav på att en person, som helt har upphört att vara yrkesverksam i den staten, måste vara bosatt där för att omfattas av den medlemsstatens lagstiftning.

28 Det skall i detta avseende noteras att bestämmelserna i avdelning II i förordning nr 1408/71, vari artikel 13 ingår, utgör ett fullständigt och enhetligt system för kollisionsnormer. Syftet med dessa bestämmelser är inte enbart att förhindra att olika nationella lagstiftningar tillämpas samtidigt med de komplikationer som kan följa härav, utan också att förhindra att de personer som omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 1408/71 berövas skydd på området för social trygghet i avsaknad av lagstiftning som är tillämplig på dem (se bland annat domen i det ovannämnda målet Kits van Heijningen, punkt 12).

29 Det skall vidare understrykas att bestämmelserna i artikel 13.2 i förordning nr 1408/71 har till enda syfte att reglera den nationella lagstiftning som är tillämplig på de personer som befinner sig i en situation som avses i punkt a—f. I denna egenskap syftar de inte till att bestämma villkoren för rätten eller skyldigheten att tillhöra ett system för social trygghet, eller en del av ett sådant system. Som domstolen flera gånger har slagit fast, ankommer det på varje medlemsstats lagstiftning att bestämma dessa villkor, inklusive villkoren för när denna tillhörighet upphör (se i detta avseende domen i det ovannämnda målet Kits van Heijningen, punkt 19, och dom av den 21 februari 1991 i mål C-245/88, Daalmeijer, REG 1991, s. I-555, punkt 15).

30 Det är riktigt att medlemsstaterna, när de fastställer villkoren för rätten att tillhöra ett socialt trygghetssystem, är skyldiga att respektera gällande gemenskapsrättsliga bestämmelser, och de kan i synnerhet inte från tillämpningen av den ifrågavarande lagstiftningen utesluta personer på vilka denna lagstiftning enligt förordning nr 1408/71 är tillämplig (domen i det ovannämnda målet Kits van Heijningen, punkt 20).

31 Domstolen slog i domen i det ovannämnda målet Kits van Heijningen, punkt 21, även fast att, om det i en medlemsstats lagstiftning uppställs ett krav på bosättning i den staten, för att en person som är anställd för arbete inom den medlemsstatens territorium skall få tillgång till det försäkringssystem som föreskrivs i denna lagstiftning, ett sådant krav skulle beröva artikel 13.2 a i förordning nr 1408/71 all dess ändamålsenliga verkan, eftersom det i denna artikel föreskrivs att den som är anställd för arbete inom en medlemsstats territorium skall omfattas av denna medlemsstats lagstiftning, även om han är bosatt inom en annan medlemsstats territorium.

32 Det skall emellertid konstateras att det förhållandet att det i en medlemsstats lagstiftning uppställs ett krav på att en person, som helt har slutat förvärvsarbeta i den staten och följaktligen inte längre uppfyller de villkor som anges i artikel 13.2 a i förordning nr 1408/71, måste vara bosatt i den staten för att ha rätt att tillhöra eller vara fortsatt ansluten till den medlemsstatens system för social trygghet är inte av den arten att det vare sig berövar artikel 13.2 f dess ändamålsenliga verkan eller

undantar den berörda personen från tillämpningen av all lagstiftning på området för social trygghet, i synnerhet sådan lagstiftning som är tillämplig på grundval av förordning nr 1408/71.

33 Syftet med artikel 13.2 f är tvärtom att reglera en sådan situation, och den föreskriver för detta ändamål att lagstiftningen i den medlemsstat där personen är bosatt skall tillämpas på en person som inte längre omfattas av någon lagstiftning med stöd av de andra bestämmelserna i artikel 13.2, däribland 13.2 a, eller bestämmelserna i artikel 14—17 i förordning nr 1408/71.

34 Det är således antingen lagstiftningen i den stat där personen tidigare förvärvsarbetat, om han fortsätter att vara bosatt där, eller lagstiftningen i den stat dit personen i förekommande fall har flyttat som, med stöd av artikel 13.2 f och enligt lagstiftningen i den medlemsstat där han är bosatt, är tillämplig på en person som helt har slutat förvärvsarbeta i en medlemsstat och som följaktligen inte längre uppfyller förutsättningarna i artikel 13.2 a och inte heller uppfyller förutsättningarna i någon annan bestämmelse i förordning nr 1408/71 för att omfattas av en medlemsstats lagstiftning.

35 Den svenska och den norska regeringen har emellertid gjort gällande att artikel 13.2 f i förordning nr 1408/71 endast är tillämplig om den berörda personen, som har flyttat till en annan medlemsstat, slutgiltigt har upphört att vara yrkesverksam. De anser att en person som endast tillfälligt har upphört att arbeta även i fortsättningen enligt artikel 13.2 a omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där han senast var anställd, även om han har bosatt sig i en annan medlemsstat.

36 Dessa två regeringar har i detta avseende hänvisat till dom av den 12 juni 1986 i mål 302/84, Ten Holder (REG 1986, s. 1821), vari domstolen slog fast att artikel 13.2 a i förordning nr 1408/71 skall tolkas på så sätt, att en arbetstagare som upphört att vara verksam i en medlemsstat, och som inte har börjat arbeta i en annan medlemsstat, fortsätter att omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där

han senast var anställd, oavsett hur lång tid som har förflutit sedan den ifrågavarande verksamheten och anställningsförhållandet upphörde. De har tillagt att det bland annat följer av domstolens dom av den 21 februari 1991 i mål C-140/88, Noij (REG 1991, s. I-387, punkterna 9 och 10) att det endast är personer som slutgiltigt har upphört att vara yrkesverksamma som faller utanför tillämpningsområdet för artikel 13.2 a i förordning nr 1408/71 (se i detta avseende dom av den 10 mars 1992 i mål C-215/90, Twomey, REG 1992, s. I-1823, punkt 10).

37 Den nederländska samt, vid sammanträdet, den finländska regeringen har invänt att genom artikel 13.2 f i förordning nr 1408/71 har en uttrycklig kollisionsnorm införts som skall tillämpas i situationer som den som föreligger i målet vid den nationella domstolen, där en person, av vilken anledning det än må vara, helt har upphört att vara yrkesverksam i en viss medlemsstat och är bosatt i en annan medlemsstat utan att arbeta där, och därmed är den rättspraxis som följer av domen i målet Ten Holder obsolet.

38 Kommissionen å sin sida anser att denna rättspraxis fortfarande är giltig och att artikel 13.2 f i förordning nr 1408/71 inte blir tillämplig förrän vid den tidpunkt vid vilken rätten till en förmån upphör i den stat där personen senast var anställd, utom när den berörda personen slutgiltigt har upphört att vara yrkesverksam.

39 I detta avseende skall det först konstateras att ingenting i ordalydelsen av artikel 13.2 f i förordning nr 1408/71 antyder att denna bestämmelse endast är tillämplig på arbetstagare som slutgiltigt har upphört att vara yrkesverksamma och inte på de personer som enbart har upphört att vara yrkesverksamma i en viss medlemsstat.

40 Bestämmelsen är tvärtom formulerad i så allmänna termer att den täcker varje tänkbart fall där en medlemsstats lagstiftning upphör att vara tillämplig på en person, av vilken anledning det än må vara och inte enbart för att den berörda

personen slutgiltigt eller tillfälligt har upphört att vara yrkesverksam i en viss medlemsstat.

41 Att begränsa tillämpningen av artikel 13.2 f i förordning nr 1408/71 till det tänkta fallet att en person slutgiltigt upphör att vara yrkesverksam skulle således urholka denna bestämmelse.

42 Det skall därefter konstateras att artikel 13.2 f, enligt tredje övervägandet i ingressen till förordning nr 2195/91, infördes i förordning nr 1408/71 till följd av domen i det ovannämnda målet Ten Holder.

43 Detta mål gällde situationen för en person som hade upphört att vara yrkesverksam i en medlemsstat, som uppbar sjukersättning enligt den medlemsstatens lagstiftning och som hade bosatt sig i en annan medlemsstat utan att återuppta någon verksamhet under den tid hon uppbar denna sjukersättning, men beträffande vilken ingenting tydde på att hon slutgiltigt hade upphört att vara yrkesverksam och att hon inte skulle återuppta en sådan verksamhet i sin nya bosättningsstat.

44 Även om inte någon bestämmelse i avdelning II i förordning nr 1408/71 uttryckligen reglerade denna situation, slog domstolen i den ovannämnda domen fast att på en sådan person är lagstiftningen i den medlemsstat där hon senast var verksam fortfarande tillämplig, enligt artikel 13.2 a.

45 Det får därför antas att gemenskapslagstiftaren, genom införandet av punkt f i artikel 13.2 i förordning nr 1408/71, avsåg att uttryckligen reglera det fall då en person befinner sig i en sådan situation.

46 Såsom generaladvokaten har understrukit i punkt 56 i sitt förslag till avgörande, framgår detta för övrigt av motiveringen till kommissionens ändringsförslag, som utmynnade i antagandet av artikel 13.2 f. Enligt denna motivering rörde det sig om att fylla den "lucka" i avdelning II i förordning nr 1408/71 som domen i det ovannämnda målet Ten Holder hade blottlagt och som var följden av att "det [saknades] en särskild bestämmelse för att fastställa vilken lagstiftning som skall tillämpas på personer som helt har upphört att vara yrkesverksamma enligt lagstiftningen i en medlemsstat och som är bosatta inom en annan medlemsstats territorium".

47 En bekräftelse av denna tolkning återfinns för övrigt i en annan ändring som gemenskapslagstiftaren har genomfört parallellt med den relevanta lagstiftningen och som, enligt tredje övervägandet i ingressen till förordning nr 2195/91, är direkt knuten till antagandet av artikel 13.2 f.

48 Enligt detta övervägande gjorde införandet av artikel 13.2 f i förordning nr 1408/71 det nödvändigt att ändra artikel 17 i samma förordning, som gör det möjligt för två eller flera medlemsstater, dessa staters behöriga myndigheter eller de organ som utses av dessa myndigheter att komma överens om undantag från bestämmelserna i artikel 13—16.

49 Sådana undantag kan emellertid till följd av denna ändring hädanefter beslutas inte enbart till fördel för anställda eller egenföretagare, utan även till fördel för alla personer utan undantag, oavsett om de är yrkesverksamma eller inte.

50 Av vad som har anförts ovan följer att artikel 13.2 f i förordning nr 1408/71 dels är tillämplig på en person som har upphört att vara yrkesverksam i en medlemsstat och har flyttat till en annan medlemsstat, dels inte hindrar att det i en medlemsstats lagstiftning uppställs ett bosättningskrav för anslutning till denna medlemsstats sociala trygghetssystem.

51 Den andra frågan skall således besvaras på så sätt att artikel 13.2 f i förordning nr 1408/71, som införts genom förordning nr 2195/91, inte hindrar att en medlemsstats lagstiftning uppställer ett krav på att en person, som helt har upphört att vara yrkesverksam i den staten, måste vara bosatt där för att omfattas av den medlemsstatens lagstiftning.

Den tredje frågan

52 Genom sin tredje fråga önskar den nationella domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida artikel 22 i förordning nr 1408/71 hindrar att det i en medlemsstats lagstiftning föreskrivs att en person, som helt har upphört att vara yrkesverksam i den staten, förlorar rätten till fortsatt utbetalning av sådan föräldrapenning som är föremål för bedömning i målet vid den nationella domstolen, med motiveringen att han har flyttat till en annan medlemsstat.

53 I detta avseende skall det först och främst understrykas att artikel 22 ingår i kapitel 1 med rubriken "Sjukdom och moderskap" i avdelning III i förordning nr 1408/71, och att dess tillämpning därför förutsätter att den föräldrapenning som är föremål för bedömning i målet vid den nationella domstolen utgör sjuk- eller moderskapsförmåner i den mening som avses i detta kapitel.

54 Det skall vidare erinras om, vilket framgår av punkt 5 i denna dom, att den svenska regeringen vid tidpunkten för ikraftträdandet av förordning nr 1408/71 i Sverige, med tillämpning av artikel 5 i denna förordning, förklarade att föräldrapenningen utgör en moderskapsförmån.

55 I sitt yttrande till domstolen har den svenska regeringen emellertid gjort gällande att den förmån som är föremål för bedömning vid den nationella domstolen, med hänsyn till domstolens dom av den 10 oktober 1996 i förenade målen C-245/94 och C-312/94, Hoever och Zachow (REG 1996, s. I-4895), hädanefter borde anses vara en familjeförmån i den mening som avses i förordning nr 1408/71.

56 För att kunna ge ett ändamålsenligt svar till den nationella domstolen måste under dessa omständigheter den föräldrapenning som är föremål för bedömning i målet vid den nationella domstolen klassificeras enligt förordning nr 1408/71.

57 Enligt fast rättspraxis kan en förmån anses vara en social trygghetsförmån, och omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 1408/71, i den mån som den beviljas förmånstagaren — utan någon individuell och skönsmässig bedömning av dennes personliga behov — på grundval av en situation som definieras i lag och då den hänför sig till någon av de risker som uttryckligen anges i artikel 4.1 i förordning nr 1408/71 (dom av den 5 mars 1998 i mål C-160/96, Molenaar, REG 1998, s. I-843, punkt 20).

58 Vad avser det första av dessa villkor är det ostridigt att bestämmelserna om beviljande av föräldrapenning ger förmånstagaren en i lagen definierad rätt och att föräldrapenning ges till personer som uppfyller vissa objektiva kriterier, utan någon individuell och skönsmässig bedömning av deras personliga behov.

59 Vad beträffar det andra villkoret skall det erinras om att enligt artikel 1 u i, i förordning nr 1408/71, betecknar begreppet "familjeförmån" "alla vård- eller kontantförmåner, som är avsedda att täcka en familjs utgifter enligt den lagstiftning som anges i artikel 4.1 h, utom de särskilda bidrag vid barns födelse som nämns i bilaga II".

60 Det följer av domen i det ovannämnda målet Hoever och Zachow att med en familjeförmån, i den mening som avses i artiklarna 1 u i och 4.1 h i förordning nr 1408/71, bör likställas en förmån som har till syfte att ge en av föräldrarna möjlighet att ägna sig åt ett litets barns uppfostran, närmare bestämt att utgöra ersättning för uppfostran av barnet, att täcka andra kostnader för vård och uppfostran och att i förekommande fall mildra de ekonomiska nackdelar som följer av att en förälder avstår från inkomst av förvärvsverksamhet.

61 Det framgår av handlingarna i målet att den aktuella föräldrapenningen uppfyller dessa kriterier.

62 Denna förmån, som utges med anledning av ett barns födelse, betalas i själva verket ut solidariskt till föräldrarna under en period om högst 450 dagar, under vilken en av föräldrarna har rätt att avstå från förvärvsarbete, till dess barnet fyller åtta år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret. Om föräldrarna gemensamt har vårdnaden om barnet har varje förälder rätt att uppbära denna förmån under hälften av den tid som förmånen betalas ut. En förälder som ensam har vårdnaden om barnet har rätt att själv uppbära föräldrapenningen under hela den föreskrivna tiden.

63 Även om modern har rätt till föräldrapenning från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse, är det inte desto mindre så att rätten till föräldrapenning under den största delen av utbetalningsperioden tillfaller den förälder som till huvudsaklig del vårdar barnet, vilket således även kan gälla fadern.

64 Dessutom är föräldrapenningens belopp, med vissa reservationer, direkt kopplat till den berörda förälderns förvärvsinkomst. Under förutsättning att den berörda föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för denna har varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån, har hon eller han under 360 av de 450 dagarna som föräldrapenningen utges rätt till ett

bidrag vars belopp överstiger garantinivån, vilken är 60 SEK per dag, och som i allmänhet motsvarar 75 procent av den tidigare förvärvsinkomsten.

65 Dessa tillämpningsföreskrifter låter antyda att syftet med föräldrapenningen dels är att ge föräldrarna möjlighet att växelvis ägna sig åt barnets vårdnad fram till dess det börjar skolan, dels är att till viss del kompensera för det inkomstbortfall som det innebär för den förälder som ägnar sig åt vårdnaden om barnet att tillfälligt avstå från förvärvsverksamhet.

66 Mot bakgrund av vad ovan anförts finns det anledning att hänvisa till de särskilda bestämmelser för familjeförmåner som utgör kapitel 7 i avdelning III i förordning nr 1408/71, för att avgöra om en person i Anne Kuusijärvis situation har rätt att fortsätta uppbära familjeförmåner som har beviljats henne enligt lagstiftningen i en medlemsstat, även efter det att hon helt har upphört att vara yrkesverksam i den medlemsstaten och bosatt sig i en annan medlemsstat.

67 I detta avseende skall det noteras att det i artikel 73 i förordning nr 1408/71, i dess ändrade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 3427/89 av den 30 oktober 1989 (EGT L 331, s. 1; svensk specialutgåva, område 5, volym 4, s. 165), föreskrivs att "en anställd eller egenföretagare, som omfattas av lagstiftningen i en medlemsstat, skall för sina familjemedlemmar som är bosatta i en annan medlemsstat ha rätt till de familjeförmåner som utges enligt lagstiftningen i den förra staten som om de vore bosatta i den staten, om något annat inte följer av bilaga VI".

68 Såsom domstolen slog fast i sin dom av den 17 maj 1984 i mål 101/83, Brusse (REG 1984, s. 2223, punkt 30) skapar denna bestämmelse, till förmån för den arbetstagare som omfattas av lagstiftningen i en annan medlemsstat än den stat där hans familjemedlemmar är bosatta, en verklig rätt att erhålla sådana familjeförmåner som föreskrivs i den tillämpliga lagstiftningen. Denna rätt kan inte åsidosättas

genom tillämpning av en klausul i denna lagstiftning som utesluter rätten till familjeförmåner för personer som inte är bosatta i den aktuella medlemsstaten.

69 I enlighet med domstolens rättspraxis (se i detta avseende dom av den 19 februari 1981 i mål 104/80, Beeck, REG 1981, s. 503, punkterna 7 och 8, av den 16 juli 1992 i mål C-78/91, Hughes, REG 1992, s. I-4839, punkt 28, och i det ovannämnda målet Hoever och Zachow, punkt 38) är denna bestämmelse tillämplig även beträffande en arbetstagare som lever tillsammans med sin familj i en annan medlemsstat än den vars lagstiftning är tillämplig på honom.

70 Detta är fallet även med artikel 74 i förordning nr 1408/71, i dess ändrade lydelse enligt förordning nr 3427/89, i vilken regeln i artikel 73 tillämpas på arbetslösa anställda eller egenföretagare som uppbär arbetslöshetsförmåner enligt lagstiftningen i en medlemsstat.

71 Det skall emellertid konstateras att en person som befinner sig i samma situation som sökanden i målet vid den nationella domstolen inte uppfyller kraven i vare sig artikel 73 eller artikel 74 i förordning nr 1408/71, eftersom varken hon eller hennes familjemedlemmar någonsin har varit bosatta i en annan medlemsstat än den vars lagstiftning var tillämplig på henne. Detta följer i synnerhet av det förhållandet att en person i hennes situation, efter det att hon har bosatt sig i en annan medlemsstat, omfattas av lagstiftningen i denna medlemsstat enligt artikel 13.2 f i förordning nr 1408/71, såsom framgår av svaret på den andra frågan.

72 Det skall dessutom preciseras att artikel 10 i förordning nr 1408/71, vari det föreskrivs att vissa förmåner vilka har förvärvats enligt en eller flera medlemsstaters lagstiftning bland annat inte kan dras in med anledning av att mottagaren är bosatt i en annan medlemsstat än den där institutionen med ansvar för betalningen finns, endast är tillämplig beträffande sådana förmåner som uttryckligen omnämns däri, vilket inte är fallet med familjeförmåner.

73 Mot bakgrund av vad ovan anförts skall den tredje frågan besvaras på så sätt, att förordning nr 1408/71 inte hindrar att det i en medlemsstats lagstiftning föreskrivs att en person, som helt har upphört att vara yrkesverksam i den staten, förlorar rätten till fortsatt utbetalning av sådana familjeförmåner som utges enligt denna lagstiftning, med motiveringen att han har bosatt sig i en annan medlemsstat i vilken han lever med sina familjemedlemmar.

Rättegångskostnader

74 De kostnader som har förorsakats den svenska, den nederländska, den finländska och den norska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 6 augusti 1996 har ställts av Kammarrätten i Sundsvall — följande dom:

1) Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983, är tillämplig på en person som vid ikraftträdandet av denna förordning i en medlemsstat vistades där som arbetslös efter en tidigare anställningsperiod och därvid

uppbar arbetslöshetsersättning enligt systemet för social trygghet i denna medlemsstat.

2) Artikel 13.2 f i förordning nr 1408/71, som införts genom rådets förordning (EEG) nr 2195/91 av den 25 juni 1991, hindrar inte att en medlemsstats lagstiftning uppställer ett krav på att en person, som helt har upphört att vara yrkesverksam i den staten, måste vara bosatt där för att omfattas av den medlemsstatens lagstiftning.

3) Förordning nr 1408/71 hindrar inte att det i en medlemsstats lagstiftning föreskrivs att en person, som helt har upphört att vara yrkesverksam i den staten, förlorar rätten till fortsatt utbetalning av sådana familjeförmåner som utges enligt denna lagstiftning, med motiveringen att han har bosatt sig i en annan medlemsstat i vilken han lever med sina familjemedlemmar.

Ragnemalm Schintgen

Mancini Murray Hirsch

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 11 juni 1998.

R. Grass H. Ragnemalm

Justitiesekreterare Ordförande på sjätte avdelningen